

KÖRNYE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Jóváhagyva a 224/2018. (XI.29.) önkormányzati határozattal!

Környe

Településképi Arculati Kézikönyv

TARTALOMJEGYZÉK

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ	3
BEVEZETÉS	4
KÖRNYE BEMUTATÁSA.....	6
ÖRÖKSÉGÜNK	11
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK.....	23
AJÁNLÁSOK	38
JÓ PÉLDÁK bemutatása: épületek, építészeti részletek	46
ERKÉLYEK, TORNÁCOK	48
AJTÓK, ABLAKOK	50
HOMLOKZATKÉPZÉS	52
RÉSZLETEK	53
UTCÁK, TEREK.....	54
KERÍTÉSEK	57
KERTEK.....	57
ZÖLDFELÜLETEK	58
JÓ PÉLDÁK bemutatása: Sajátos építményszíntípusok, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések	59
IMPRESSZUM	61

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Kedves Környeiek és Látogatóink!

„Aki otthonot épít magának, az formát ad a saját otthonának. Igaz, hogy minden forma kíváncsú lehet, de nem mind együtt.” – Antoine de Saint-Exupéry gondolatával ajánlom szíves figyelmükbe Környe, a mi közös otthonunk Településképi Arculati Kézikönyvét.

A kiadvány nem egyszerűen bemutatja Környét, múltját, valamint épített és természeti örökségünket, a fejlődés állomásait, hanem ajánlásokat is megfogalmaz a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas további lehetőség feltárása érdekében.

Az olvasó részletes leírásokból ismerheti meg a falu műemlékeit, a helyi védelem alá tartozó értékeit, az eltérő karakterű településrészeket, páratlan természeti kincseit, és olyan izgalmas részleteket, melyek mellett mi, környeiek is lehet, naponta figyelmetlenül elsétálunk.

A kézikönyv átlapozása, megtekintése tehát egy olyan virtuális séta a községben, amely során hozzáértő idegenvezető kalauzol, mindemellett jó példákkal mutatja az önkormányzat, a vállalkozások, üzleti tevékenységet folytatók, az itt élők, és itt letelepedni kívánók számára az utat, hogy közös otthonunkat miként csinosítsuk tovább.

Kellemes barangolást kívánok e könyv oldalain, és természetesen Környe utcáin, zöldfelületekben bővelkedő közterületein is!

Beke László polgármester

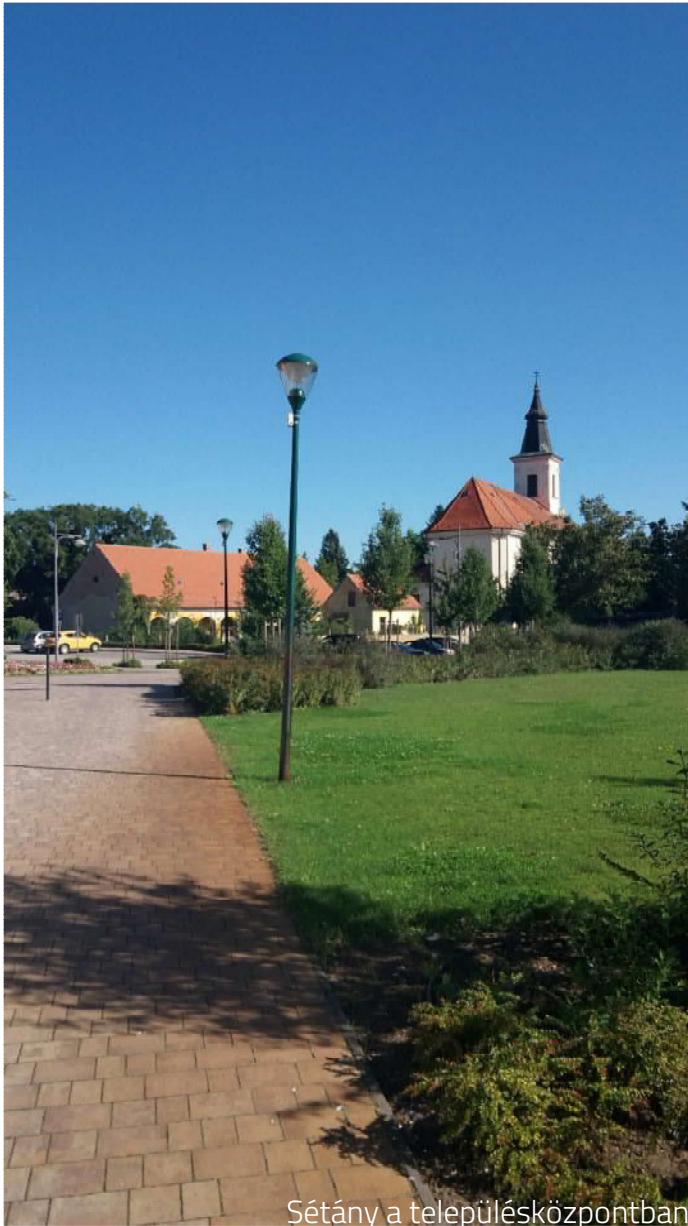

BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét a változatos utcák, terek, épületek sokasága adja, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnék, lehet külön-külön még szép dallam is amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, régiek, újak, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élménytelen környezetet alakítanak ki.

Kilátás a Les-hegyről

Sétány a településközpontban

Szökőkút a településközpontban

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

KÖRNYE BEMUTATÁSA

Környe község Komárom-Esztergom megyében Tatabánya megyeszékhelytől délnyugatra 5 kilométerre fekszik. Területe 45 km², melyhez Környebánya, Szentgyörgypuszt, Tagyospuszt és Irtáspuszt is hozzátartozik. Jelenleg a lakosság létszáma meghaladja a 4 600 főt.

A Tatai-medence hazánk és Komárom-Esztergom megye egyik legszebb tájegysége. Dimbes-dombos táj, enyhe szelíd lankák követik egymást. A Gerecse, a Vértes hegység nagyvadakban gazdag élővilága, a csodálatos tölgyes, bükkös erdők, a színpompázó, az itt fészkelő és a vándormadarak biztos élőhelye. A gyógyhatású levegő klímája már az őseinket, az elődeinket is arra sarkallta, hogy itt teremtsék meg otthonát. Az élővizek habbössége, az Által-ér kanyargós vize, amely közel hozta a bakonyi vidék üdvözlését erre a tájra. Tehát minden feltétel adott volt, hogy az ember itt letelepedjen, dolgozzon, gyarapodjon.

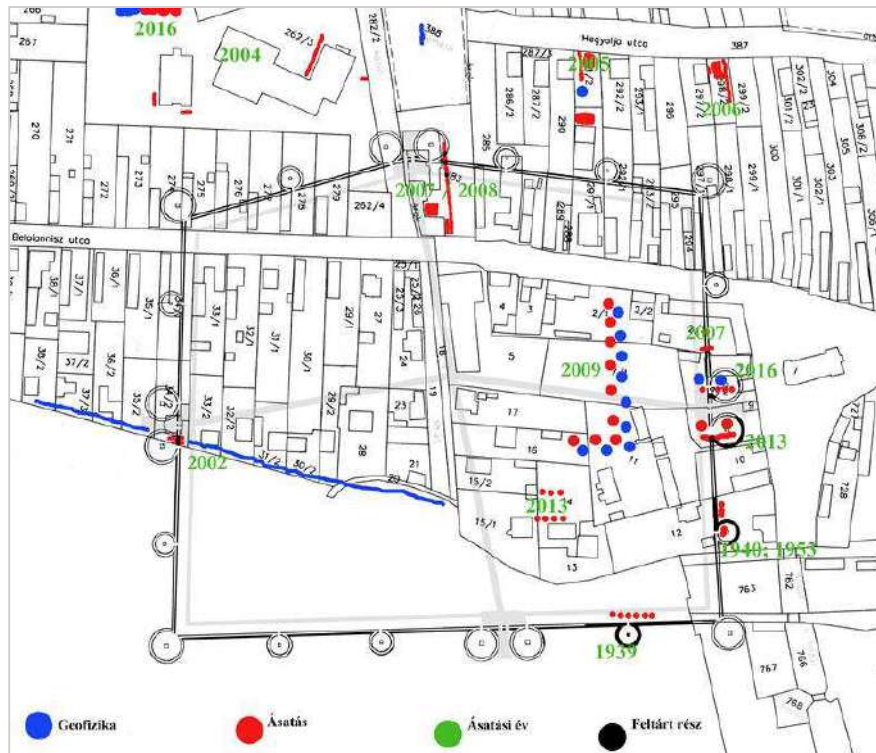

A településközpontban régészeti feltárások alkalmával előkerült római kori falmaradványok, cserépdarabok

Az itt előkerült több ezer éves leletek alapján bizonyítható, hogy már a kő- és bronzkorban is éltek a község területén emberek: mindezt igazolja az a Nemzeti Múzeumban őrzött, kifúrt fejű kőbalta is, amelyet 1903-ban találtak a bányafeltárás során. A viharos történelmi századok nagyon sok embert sodortak a jobb lehetőség reményében erre a szépen szabdalt környékre. A késői vaskor idején idetelepedett kelta népek megtalált ötvös munkái, lószerszámai, korongon készült agyagedényei, mind gazdag kultúráról árulkodnak. A környéken végzett ásatások során még kelta eredetű faszekér maradványokra is bukkantak, amelyek a komáromi Vármúzeumba kerültek 1903-ban.

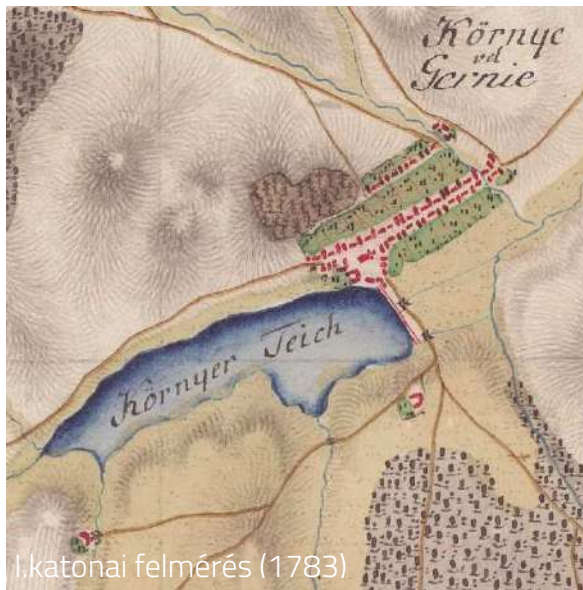
Időszámításunk első századában a Római Birodalom kiterjesztette határát a Duna vonaláig, és Pannónia néven a mai Dunántúl területén új provinciát alapított. A II. században a Tatai-medencében kiépült egy katonai erődrendszer, amely biztosította a Brigettio (Szőny), Alba Regia (Székesfehérvár), Sophiane (Pécs) hadi útvonalait. Ez egyben katonai kiképző központként is működött. Logisztikai és utánpótlási feladatokat is ellátott több tízezer katona részére. Ennek központja Quirinum volt, vagyis a mai Környe.

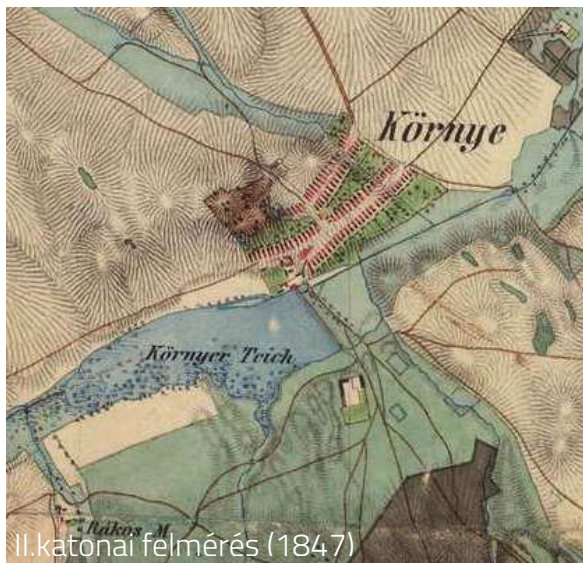
Római kori erőd alaprajza a mai településszerkezetre vetítve

A Környi Öreg-tó leeresztésekor feltárták a római kori erőd egyik bástyáját

I.katonai felmérés (1783)

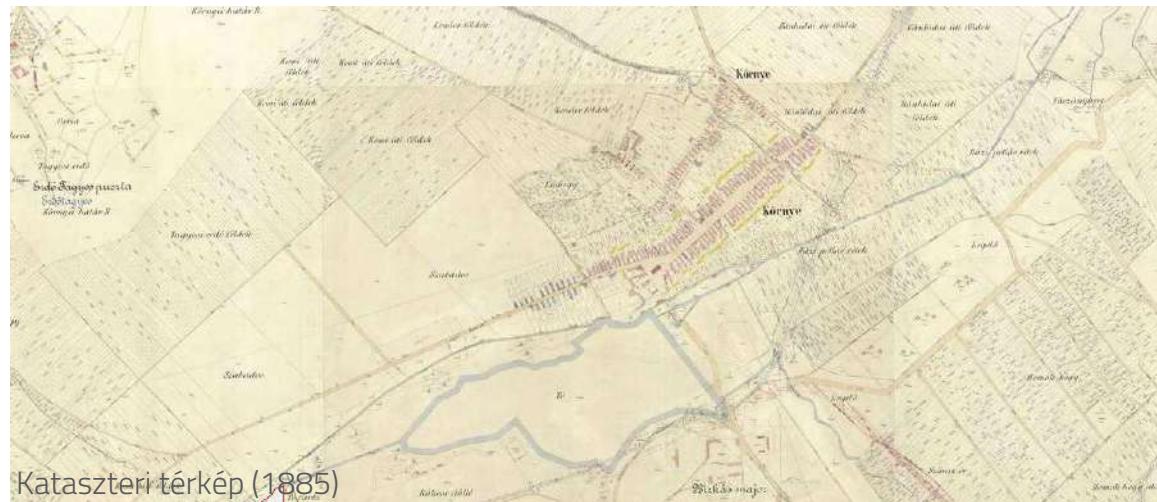
II.katonai felmérés (1847)

A települést a kora középkorban királyi birtokként kezelték, a népvándorlást követően 250 évig avarok laktak a környéken. A vármegyerendszer kiépülése után, 1238-ban említik először egy hivatalos okiraton „Kernye” néven. Majd Köves Környe, később a mai nevén, Környe településként élte történelmet formáló napjait. A község határában Vértesi László vezetésével végzett ásatások nyomán előkerült egy Árpád-kori körtemplom maradványa, amelyet vélhetően a XIII. században emeltek. A török hódítás előtt a falu Csák-birtok volt, és vámjával együtt Gesztes várához tartozott.

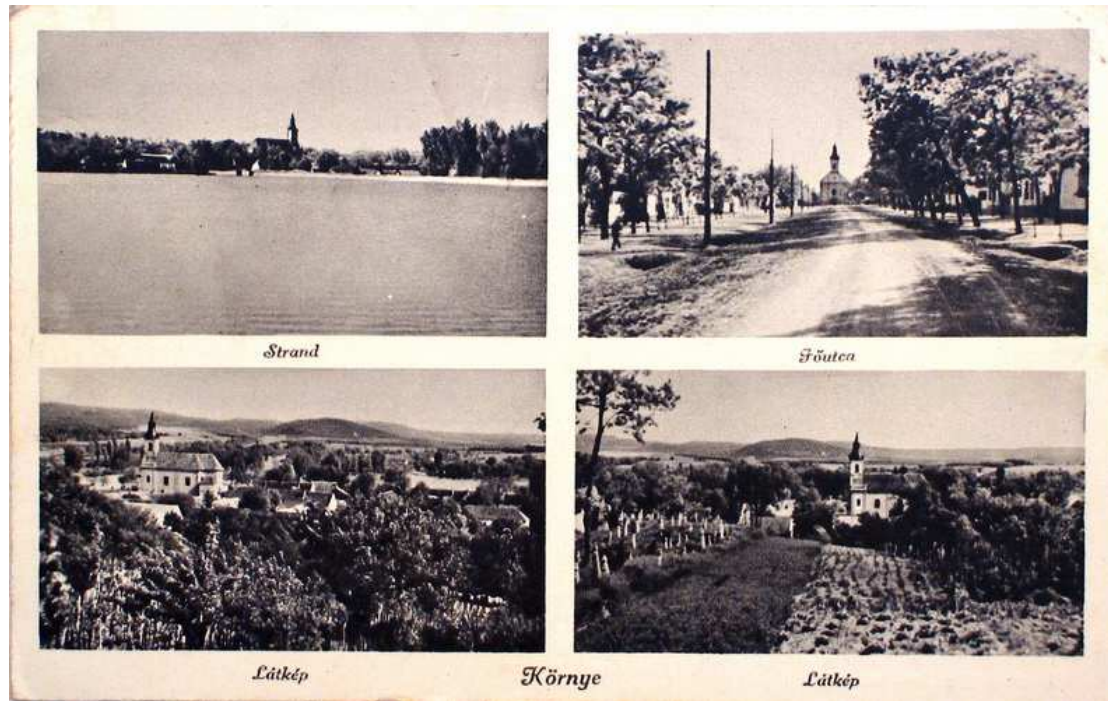
A törökdúlás idején a környék teljesen elnéptelenedett. A környező várak török kézen voltak, sokáig az Oszmán Birodalom rendelkezett ezen a területen.

1694 környékén a kálvinisták népesítették be a vidéket. A békés idők elősegítették az átrendeződést. 1743-1745-ben Esterházy József gróf Salzburgból, Ulmból, Burgenland-ból és Moson megyéből németeket telepített a faluba, a község ekkor készült pecsétjén a „Köves Környe” elnevezés szerepel. Az új telepesek 4-6 évi szolgálatmentességet kaptak, hogy házakat építhessenek. A németesítés mellett határozott katolizálás is érvényesült.

Az uraság megalapította a plébániát, megépítette a halastavat a zsilipekkel, a kőgáttal. A környék településeit is Körnéhez csatolták.

Kataszteri térkép (1885)

1775-ben Fellner Jakab tervei alapján barokk templomot építettek, mely tűzvész áldozata lett. Helyére Ybl Miklós tervei szerint ma is működő romantikus templom épült. Egyes adatok szerint 1841-ben, mások szerint 1857-ben pusztított tűz a faluban, de – Dévényi Tamás Ybl-díjas építész szerint – lehet, hogy mindkétszer. Az biztos, hogy 1857-ben leégett a templom is, mert Esterházy Miklós rövidesen megkereste Ybl Miklóst, hogy tervezzen egy újat. A részletek nem pontosan ismertek, de fennmaradt egy levél 1860 novemberéből, melyben Ybl Miklóstól ismét kéri a környei templom terveit, miután azok elvesztek és egyre sürgetőbbé vált Isten házána felépítése. A templom végül 1865-66 között épült meg, a magyar építészet csodálatos romantikus időszakában, amikor – igaz – régies modorban dolgoztak, mégis kreatív megoldásokat is alkalmaztak.

A kiegyezés és a reformkor időszakában Esterházy Miklós a fejlett mezőgazdasági kultúrát is meghonosította. Kialakult a nagybirtok- rendszer, biztos megélhetést adva az itt élőknek. A rohamos fejlődést a környező városok, falvak iparosítása, a villamos energia egyre nagyobb használata hozta

meg. Megépült a Környe – Pápa vasútvonal. Kisfaludy Mihály helyi tanító kezdeményezésére 1879-től magyar nyelven folyt az oktatás.

A kiegyezés után Környe gyors fejlődésnek indult. Itt alakult meg az első vidéki hitelszövetkezet Koch Adolf plébános vezetésével 1887-ben. Egy évvel később új iskola, plébánia, majd óvoda épült. Posztoczy Károly földbirtokos Erdőtagyoson csillagvizsgálót és meteorológiai megfigyelőállomást alapított.

1911. február 9-én Környe határában a felszíntől 2-3 méter mélységben jó minőségű barnaköszénen találtak, itt külszíni műveléssel májusban indult meg a termelés. A település elnevezése a javaslatok alapján mindenképpen Környéhez kellett, hogy kötődjön, mivel a földtulajdonosok türelmesen kivárták a fellendülés időszakát és erkölcsileg is támogatták az új ipari létesítményt. Először a Környei-Bánya, majd a Környebánya nevet kapta, amelyet büszkén emlegettek akkoriban a környék lakói.

1927-ben felépült Környén az új községháza, amely a mai napig az eredeti funkcióját tölti be, az önkormányzati tevékenységnek biztosít otthont.

A nemzetközi politikai elvárásoknak megfelelően 1947. augusztus 27-én Környén is jogtalan kitelepítés történt. Az őslakosság nagy részét csekély ellátással zárt teherkocsikba kényszerítették és Németországba szállították. Helyükre felvidékről, Csallóközből telepítettek át magyar ajkú családokat, több familia Tardoskreddről érkezett az ottani kitelepítés időszakában. Az 1960-as években új kultúrközpont épült a faluban, melynek felújítására sikerrel pályázott az önkormányzat, a megújult Művelődési Házat 2013 márciusában vehették birtokba a környeiek.

ÖRÖKSÉGÜNK

Környe természeti adottságai, történelmének sokszínűsége adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

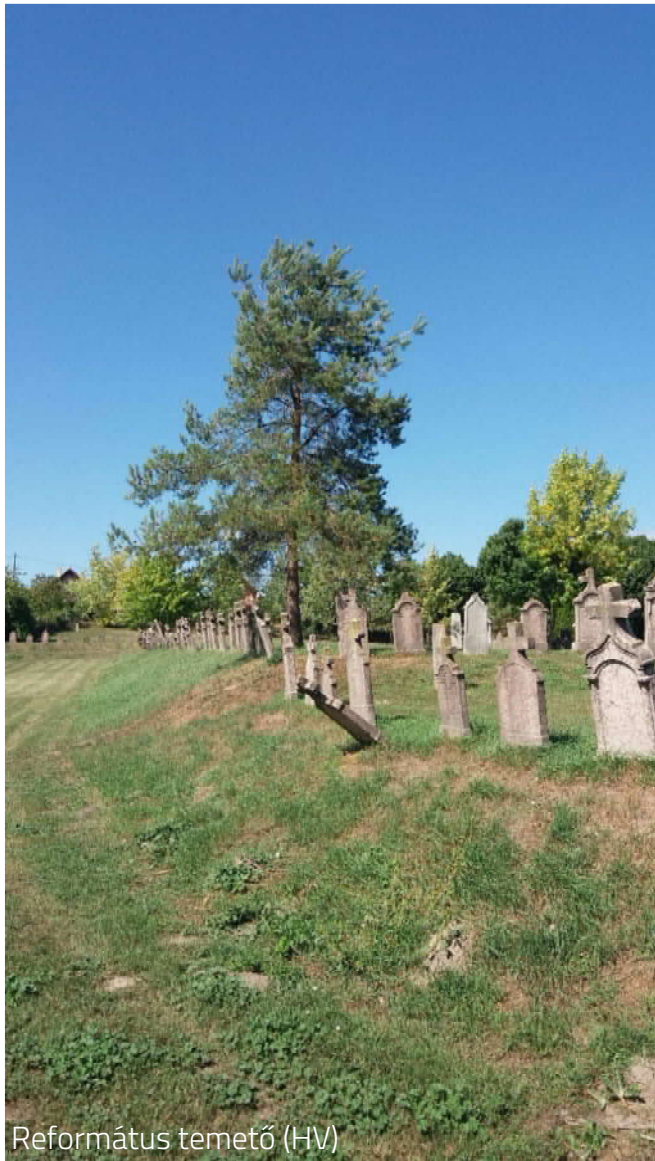
A község főútvonalának tengelyébe befutó három út kereszteződésében szabadon álló téglalap alaprajzú római katolikus templom a legfontosabb megemlíthető műemlék, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, keleti homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély északi oldalához csatlakozó kétszintes sekrestyével. A főhomlokzaton, és az oldalhomlokzatok első tengelyén gazdag, romantikus vakolat-architektúra. A főhomlokzat középtengelyében lévő bejárat előtt oszlopos, timpanonos kapuépítmény, felette, a főpárkányon, a gróf Esterházy család címere. Csehsüveg boltozatú hajó, félkúpolás szentély, a hajó bejárat oldalán karzat.

M = Műemlék

HV = Helyi védett

Alkotmány utca

Református temető (HV)

Római katolikus templom (M)

Római katolikus plébánia (M)

Volt Konkoly Thege-Szabó-kúria - Nagytagyos puszta (M)

A kúria 1961-ben

A kúria 1961-ben

A kúria 1961-ben

A német kitelepítés emlékműve (HV)

Árpád-kori körtemplomrom (M)

Kegyeleti Park - Környebánya (HV)

Szűz Mária szobor (HV)

Millecentenáriumi emlékpark, Árpád emlékmű (HV)

Kegyeleti park (HV)

Kegyeleti park (HV)

Emlékpark (HV)

Emlékpark (HV)

Közösségi Ház – Környebánya (HV)

Erdei Iskola, Gyermeküdülő – Környebánya (HV)

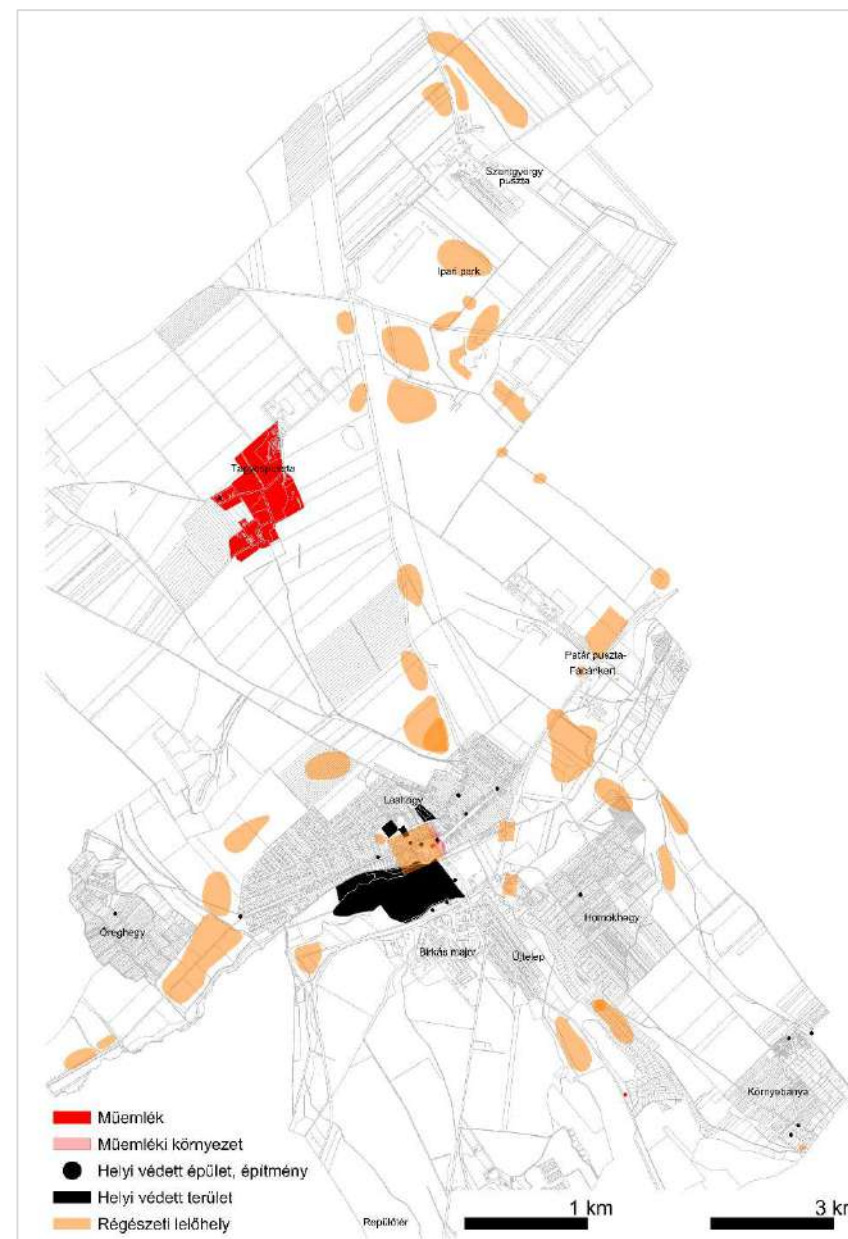
Római katolikus plébánia: A templomtól jobbra nyíló utcában áll, homlokzatával az utcavonalban. Két hasonló kiképzésű házból álló épületegyüttes: mindkettő nyeregvetős, félköríves padlásablakkal ellátott oromzatokkal az utcavonalban állnak. Homlokzatukon egyenes záródású ablakok. A két épület között magas fallal elzárt bejáró, itt nyílik az egyenes záródású bejárati ajtó. Fa ajtószárnya és zárja még eredeti. A bal oldali épület ma raktár céljait szolgálja. A jobb oldali házban működik a plébániahivatal.

Volt Konkoly-Thege-Szabó-kúria: Környe Tagyospusztá nevű településrészén található parkosított területtel körülvéve. Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregvetős épület. Átalakított homlokzata közepén, pillérek nyugvó, mellvéd, részben beüvegezett, napsugaras díszű timpanonnal lezárt, nyeregvetős, erősen előrelépő portikusz. Belső terei jelentősen átalakítva. Építtette a Konkoly Thege család a 19. század első felében.

Körtemplom-rom: A Vértessomló felé vezető műút mellett álló templom alapfalainak változó magasságú, kiegészített maradványai. Hajója belül kör, kívül térszög alaprajzú, K-i oldalán félköríves szentéllyel, Ny-i oldalán bejárat. A szentélyben falazott oltár maradványai találhatók. A középkori Avas falu templomának falai, melyeket 1967-ben tártak fel.

Helyi védelem alá kerültek a következő objektumok:

Községháza; Tájház, Rk. Templom és környezetében levő emlékművek (II. világháborús emlékmű, emlékpark) – Alkotmány út, Hrsz.: 1, és 689 része; Református Lelkészi Hivatal; Alkotmány utcai régi Takarékszövetkezet épülete; Aradi Vértanúk emlékműve; Kegyeleti Park (kopjafa, emléktábla, Ravatalozó) – Váczi M. u. Hrsz.: 388; Millecentenáriumi emlékpark, Árpád emlékmű Hrsz.: 769; Német kitelepítési emlékmű; Környe tó és környezete Hrsz.: 0668/3-6, 0669/2-6; Zsilip kőfala; Gyermek és Ifjúsági üdülő – Környebánya Hrsz.: 1854; Községi ház, emlékpark – Környebánya Hrsz.: 1529/1; Környebányai Vadaskert Kőkerítés; Környebányai Kereszt és Bányász Emlékmű Hrsz.: 0516/14; Kőkeresztek: Szűz Mária szobor (Régiposta és Beloiannis utca kereszteződés), Sváb kereszt (Homok dűlő), Kőkereszt (Kecskéd felőli településkapu), Kőkereszt (Tatai út - Ady Endre utca sarok), Mária emlékmű (Öreghegyben); Református temető; Katolikus temető kereszttel; MÁV vasútállomás épülete; Vitéz Dinnyés Zsigmond református Ifjúsági konferenciatelep, Tagyospusztá

Környe község a Közép-Dunántúli régióban, Komárom-Esztergom megyében a Vértés északi előterében található. A Kistájkataszter alapján maga a település az Által-ér-völgyében fekszik, míg közigazgatási határának északi része a Bársonyos, délkeleti része pedig a Vértés peremvidéke nevű kistájon található. A táj jellegét alapvetően az Által-ér viszonylag keskeny sávja és a környező területek lapos dombhátai határozzák meg, melyeken helyenként meredekebb letöréseket is találhatunk (például Erdőtagyosnál, vagy az Öreg-szőlőhegyen). A dombhátakat ÉNy-DK irányú patak völgyek szabdalják.

A terület legjelentősebb vízfolyása az Által-ér, melybe dél felől az Oroszlány-Kecskédi-vízfolyás (régábban Rákos-patak), a Környei-vízfolyás, valamint a Kis-Patári-vízfolyás (utóbbi kettő csak időszakos), észak felől pedig a nyárra kiszáradó Mihályi-patak és a Haraszi-patak folyik.

Talajtani szempontból az Által-ér mentén az ártéri öntéstalajok, míg másutt a barna erdőtalajok a jellemzőek. A község északi részén a csernozjom talajok is megjelennek. Az alapkőzetre az Által-értől északra lösz, míg délre inkább a homok a jellemző.

A terület növényföldrajzi szempontból a Pannóniai flóratartomány (*Pannonicum*) Dunántúli-középhegység flóraidéke (*Bakonyicum*) *Vesprimense* flórajárásába tartozik. A természetes növényzetet az Által-ér mentén az ártéri ligeterdők és mocsarak, a Vértés felé a kocsányos tölgyes és cseres-kocsányos tölgyes erdők, míg északra a Kisalföld felé a tatárjuharos lösztölgyesek alkothatták.

A jelenleg hatályos, jóváhagyott ökológiai hálózathoz Környe község határain belül két terület található. Mindkettő az ökológiai folyosó övezetbe tartozik. Az egyik a község határ északkeleti részén fekvő szántó, mely a közeli Tatai Öreg-tavon telelő vadludak egyik fontosabb táplálkozóterületének a része. A másik, mely átszeli a községet: az Által-ér mente. A keleti részen nádas, illetve égeres és fűzes ligetek találhatóak, majd a Környei-tóig mindössze a patak keskeny sávja tartozik ide. Az ökológiai hálózat része a Környei-tó a tófarki résszel, valamint az Által-ér egykori ártere.

Nemzeti Ökológiai Hálózat elemei és Tájvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek lehatárolása (Duna-Ipoly Nemzeti Park adatszolgáltatása)

nyári lúd – *Anser Anser*

kornistárnics – *Gentiana pneumonanthe*

fehér zászpa – *Veratrum album*

tavaszi hénycs – *Adonis vernalis*

Öreg kocsanýos tölgy Erdőtagyoson

Környei Öreg-tó és a település felülnézetből

Látkép a Leshegyről

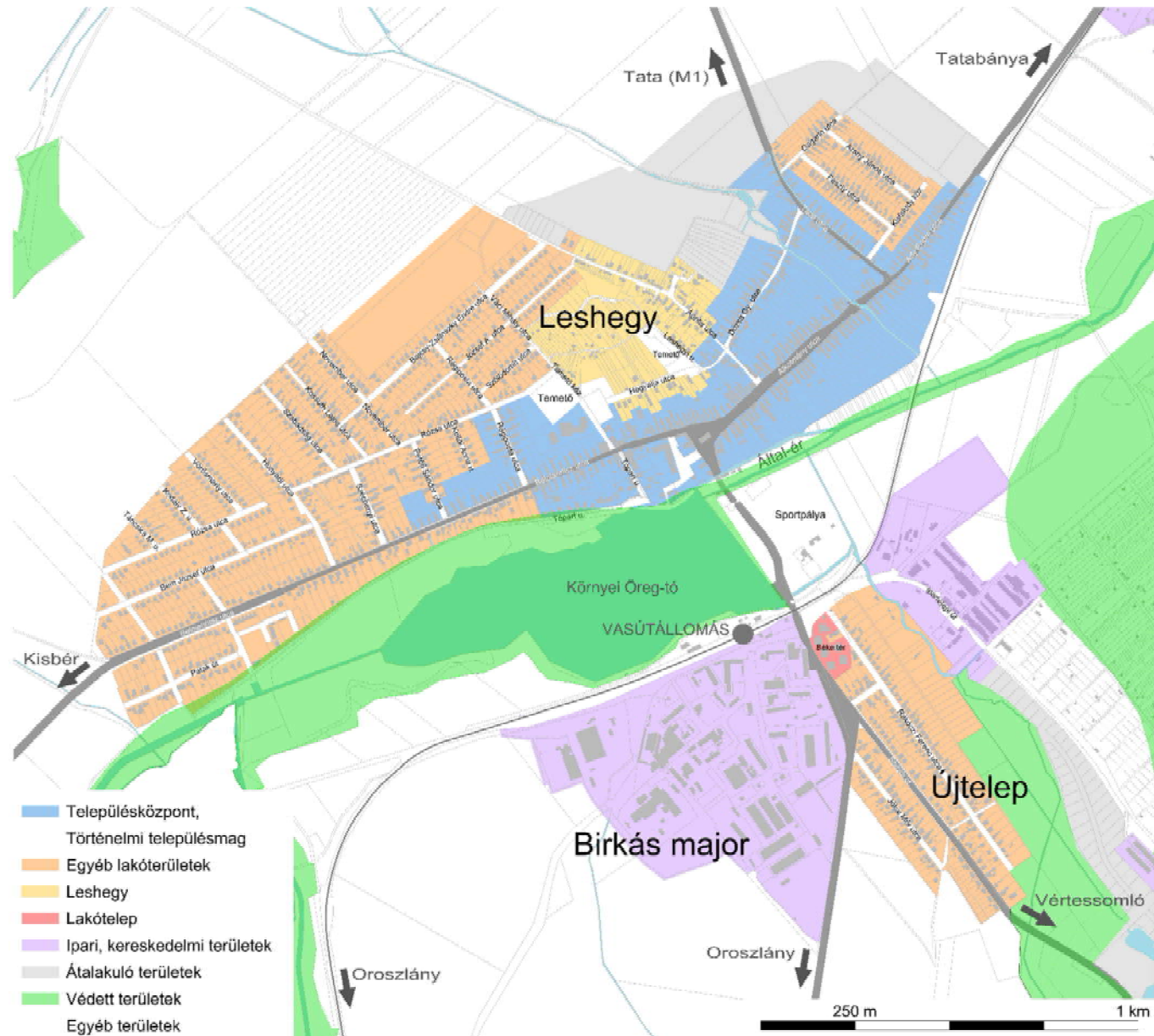

Környei Öreg-tó és partja

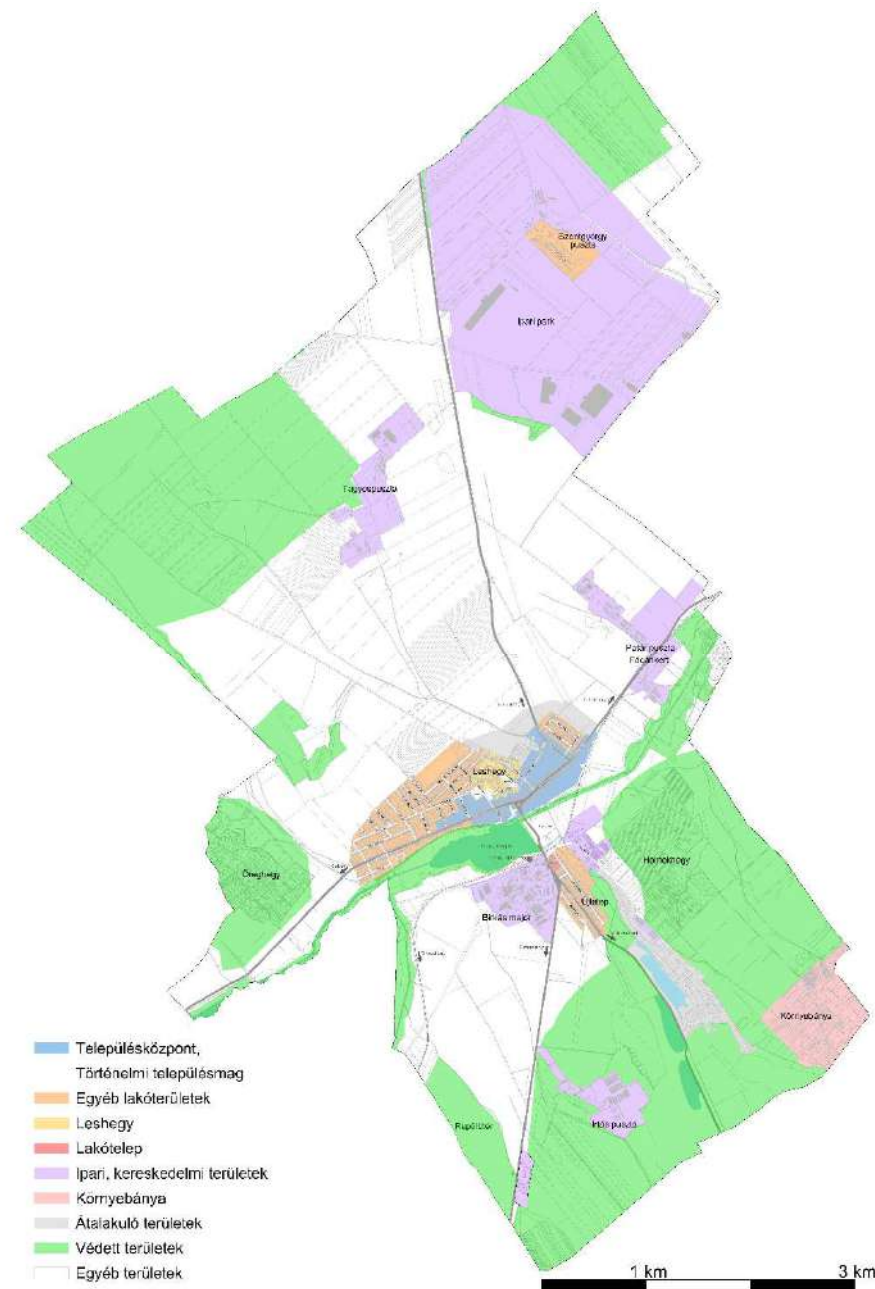

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Környén több eltérő karakterű településrész található; a földszintes, illetve kétszintes családiházas beépítéstől kezdve a többszintes teleszerű beépítésig. A történelmi településmag, településközpont köré csoportosulnak az újabb beépítések, tömbfeltárások és az iparterületek. A településképpen meghatározó egyrészt a települést kettéválasztó természetközeli Környei Öreg-tó és környéke, másrészt az északi részen a dombos, lankás területek változatossága.

Az egész közigazgatási területet vizsgálva Környéhez tartozik Környebánya is, illetve számos major, puszta (Patárpuszta, Tagyospuszta, Irtáspuszta), amelyeken főként gazdasági tevékenységet folytatnak, illetve északon a gazdasági területek között megmaradt az egy lakóutcás Szentgyörgy puszta.

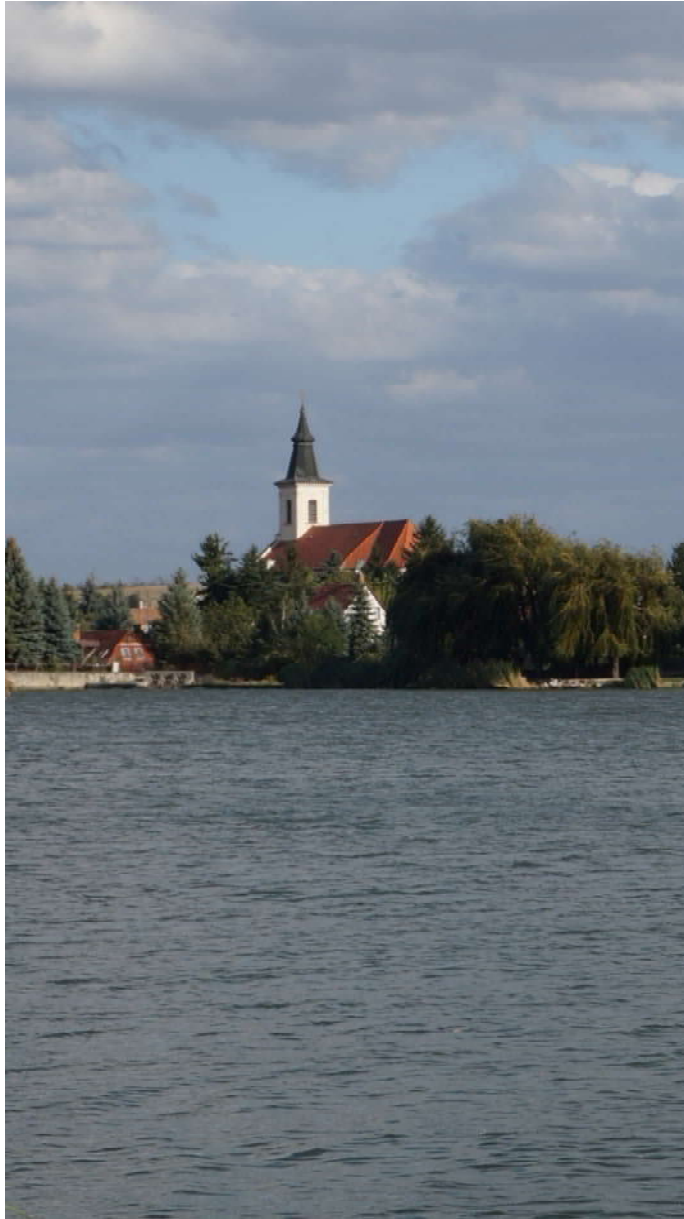

Alkotmány utca

TELEPÜLÉSKÖZPONT, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

A történeti településmag a mai Alkotmány utca és környéke. A mai településképen is megfigyelhető az ősi településmag; itt a telkek hosszú, keskeny alakúak, ún. szalagtelkek, míg az újabb beépítéseknél sűrűsödött, tömbösödött a település; rövidebb, szélesebb telkek alakultak ki. A mai településközpont kissé délnyugatabbra tolódott az ősi maghoz képest. Az Öreg-tó északkeleti csücskében alakult ki a mai faluközpont, ahol az intézmények is koncentráltan vannak jelen. Jellemző épület a római katolikus templom, amely az Alkotmány utca tengelyében helyezkedik el. A település központjában különösen jellemző az egy szintes, megemelt utcafronti attikafallal és profilos főpárkánnyal ellátott kontyolttetős lakóépület, amely a településen számtalan formában megtalálható, és egyfajta archetípusnak tekinthető.

A község lakóinak nagyon fontos lenne a települést elkerülő út megépítése, mert egyrészt a megnövekedett forgalom nem tesz jót az értékes épített örökségnek, másrészt a település arculatára is negatívan hat az utcákon tapasztalható zsúfoltság.

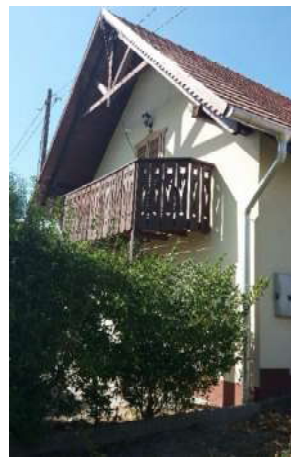
Községháza (HV)

Óvoda-Bölcsőde előtti tér

LESHEGY

Leshegy Környén belül különleges helyet foglal el; lakóutcák veszik körül a döntően pincéket és szőlőskerteket magába foglaló meredek hegyoldalt, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a község alacsonyabban fekvő részeire, a környei Öreg-tóra és a Vértes lankáira.

KÖRNYEBÁNYA

Az első kutató fúrásokat 1903. február 16-ától kezdődően mélyítették a festői Vértes-hegység egyik északi nyúlványa, a Vértessomló-hegy tövétől 500 méter távolságban. 1913-ban megépítették a 81,44 mélységű Ferenc aknát, ami a bánya légaknája lett. 1913. július 3-án került sor a bányatelek adományozási bányahatósági végtárgyalására, amely egyben egy kolónia beépítettségű lakótelep és kiszolgáló létesítményeinek megépítéséről is döntött. 1913-tól két lakótelep körvonalai bontakoztak ki, a tulajdonos lányairól elnevezett Hermína és Regina lakótelepeké. A gazdasági válság a bányát is elérte, 1930. augusztus 29-én bezárt. A hatvanas évek végén a Regina-telepet lebontották, megszűnt az iskola, majd az óvoda. Aki tehetette, elköltözött.

Környebánya Környe községi rendezési tervében külterületi üdülőövezetként szerepel. A törzs települést, közel 250 üdülőingatlan veszi körül, nyári időszakban számtalan turista és üdülővendég keresi fel Környebányát.

Az 1913-ban elkészült, s eredetileg bányaigazgatóságként működő s később felújított épületben, ma már Gyermeküdülő és Erdei Iskolában évente több száz gyermek üdül.

A helyiek 2009 nyarán vehették birtokba a megújult Községi Házat, amely azóta is tartalmaz programok, kulturális és ünnepi események színtere. Környebánya állandó lakóinak száma évek óta stagnál, meghaladja a 250 főt.

Erdei Iskola, Gyermeküdülő – Környebánya (HV)

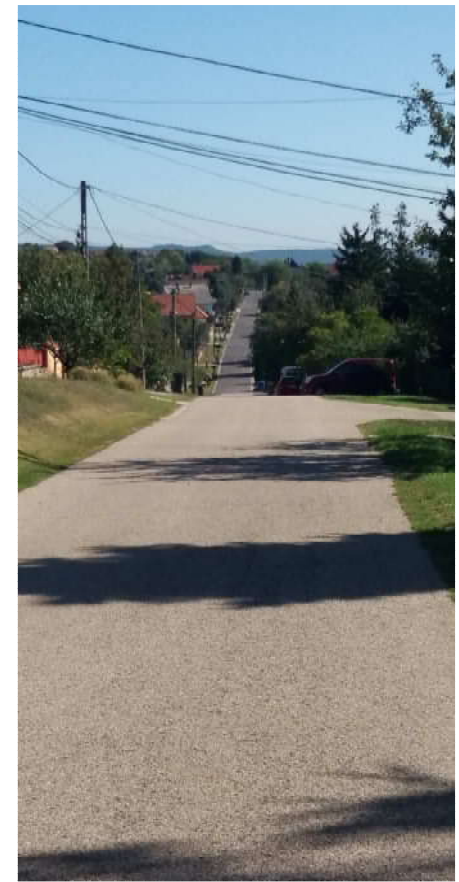
Környebányai Községi Ház (HV)

EGYÉB LAKÓTERÜLETEK

A község egyéb lakóterületei részben a tótól északra, dombos részen, részben a tótól délre, az ún. Újtelepen helyezkednek el.

A dombos részen találhatóak meredek lejtésű utcák is, a domborzathoz igazodtak a beépítések is.

A házformákat tekintve eléggé vegyes a kép; a dombos részeken az utca tengelyére közel merőleges tetőgerincű, kétszintes, nyeregtetős, oromfalas, a sváb hatásnak köszönhető „alpesi” házakra emlékeztető utcára néző erkéllyel ellátott épületek a jellemzők, míg a lankásabb, illetve viszonylag sík területeken (Újtelepen, Tatabánya felé eső négy lakóutcában, illetve Szentgyörgy pusztán) inkább a földszintes, sátor-vagy manzardtetős, Kádár-korszakot idéző „kockaházak” a jellemzők.

Szentgyörgypusztá

LAKÓTELEP

Szabadon álló beépítésű, nagy tömegű, lapos tetős többszintes épületek, meghatározó architektúrával. Környezetük rendezett.

IPARI, KERESKEDELMI TERÜLETEK

A Tatabányai Ipari Park nagyléptékű bővítése szükségessé tette a környei területek bevonását is. Ezt a két Önkormányzat között született Megállapodás segítette elő. A park területe kb 450 ha, amelynek harmada Tatabánya, kétharmada Környe közigazgatási területére esik. Jelenleg kb. 150 ha területet tudunk fejleszteni a betelepülő cégeknek. Szükség esetén még cca 350 ha vonható be további fejlesztésekbe. Az ipari park kitűnő logisztikai adottságokkal rendelkezik. Az M1-es autópályától 3,5 km-re helyezkedik el, közvetlenül megközelíthető a Tata-Környe lehatártól. A Tatabányai Ipari Park bármilyen szokásos nagyságrendű zöldmezős ipari fejlesztést képes befogadni. Területe alapján az egyik legnagyobb magyar ipari park, a teljeskörűen kiépített és a rendelkezésre álló magas szabad közműkapacitások alapján a legversenyképesebbek közé tartozik. Az Ipari Parkban születtek jó kortárs építészeti megoldások is. Az Ipari Parkon kívül további jelentősebb gazdasági területek: a tótól délre fekvő Birkás major, Patárpusztá, Irtáspusztá.

VÉDETT TERÜLETEK - ÖREGHEGY

Az országos tájvédelmi területen fekvő Öreghegyen pincék és szőlőültetvények találhatók, ahonnan szép kilátás nyílik a község központi területeire, illetve a Gerecse és Vértes vonulataira. A leggyakoribb épülettípus a kis méretű, nyeregtetős, egyablakos pinceépület, amely illeszkedik a domborzati viszonyokhoz. Az épületformában és a nyílászárók elhelyezkedésének tekintetében figyelhető meg egységes arculat.

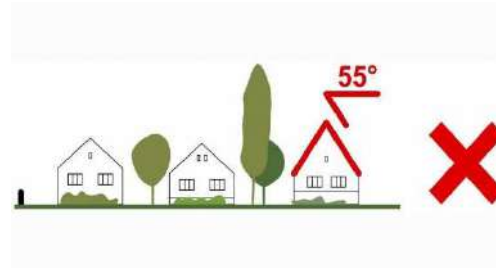
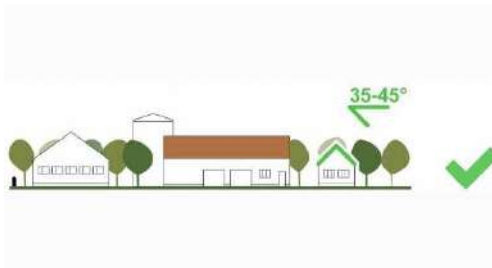

AJÁNLÁSOK

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

TELEPÜLÉSKÖZPONT, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

MAGASSÁG

Környe történeti településrészén a házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Környe történeti településrészének utcaképébe. A történeti magban megmaradt jó néhány utcaképi, településképi vagy építészettörténeti szempontból értékes régi ház és kerítés.

A jövőben ezeken a területeken kerülendő a hagyományos és kialakult épületmagasságoktól, párkánymagasságoktól kirívóan elütő, az utcák ritmusát megbontó épületek megjelenése.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Környe történeti településrészén a házak tetőhajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetük. A túl alacsony vagy túl magas hajlásszögű, vagy az eltérő formájú tetővel rendelkező házak nem illeszkednek Környe történeti településrészének utcaképébe.

TELEPÜLÉSKÖZPONT, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

TELEPÍTÉS

Új épület építésénél az utcaképhez illeszkedő beépítési formát kell követni és a településkép védelme érdekében az épületeket lehetőleg a kialakult beépítési vonalhoz illesszük. Megvédendő az utcák, lakóépületek ritmusa, ezért kerülendő a telkek utcafonti összevonása.

SZÍNEK

Környe történeti településrészének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat.

Környe történeti településrészén a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Új építés esetén is törekedjünk a hagyományos anyagok és felületképzések (vakolat, kő, fa,) és világos színek (fehér, drapp, vajszerű, terrakotta stb.) használatára.

Az épületeken az égetett agyagcserép vagy betoncserép fedés javasolt. Kerülendő a nem természetes színű tetőhéjazatok alkalmazása. A feltűnő, kirívó színhasználat (pl. zöld vagy kék tetőfedés) nem megengedhető.

Az épületek homlokzatának, oromfalának, tűzfalának kialakításánál a területen hagyományos, illeszkedő architektúra alkalmazása javasolt. Kerülendő a homlokzat túlzott - kővel, fával vagy téglával történő - burkolása. A homlokzati felületek és nyílászárók színei esetében kerülni kell a túlzottan élénk vagy túlzottan sötét színek (lila, kék, piros) használatát és a környezethez alkalmazkodó természetes pasztellszíneket kell előnyben részesíteni. Egy adott épületen nem ajánlott túl sok eltérő szín vagy 3-nál több árnyalat alkalmazása.

EGYÉB LAKÓTERÜLETEK

MAGASSÁG

Környe egyéb lakóterületein a házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Környe egyéb lakóterületeinek utcaképébe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Környe egyéb lakóterületein a házak magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló teteőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetük. A túl alacsony vagy túl magas hajlásszögű, vagy az eltérő formájú tetővel rendelkező házak nem illeszkednek Környe egyéb lakóterületeinek utcaképébe.

TELEPÍTÉS

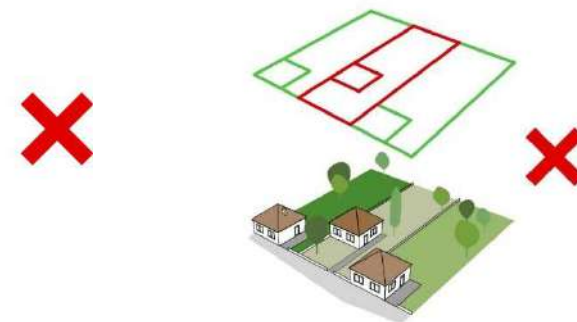
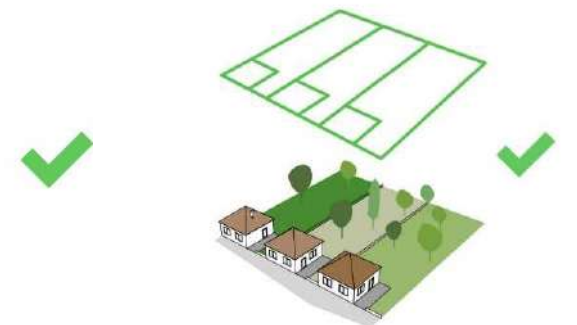
Új épület építésénél az utcaképhez illeszkedő beépítési formát kell követni és a településkép védelme érdekében az épületeket lehetőleg a kialakult beépítési vonalhoz illesszük.

Domboldalra illesztett épületek nem zavarják a tájképet, ugyanakkor a domboldalból kiemelkedő épületek kerülendőek.

SZÍNEK

Környe egyéb lakóterületeinek színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat.

Környe egyéb lakóterületein a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

LESHEGY, ÖREGHEGY

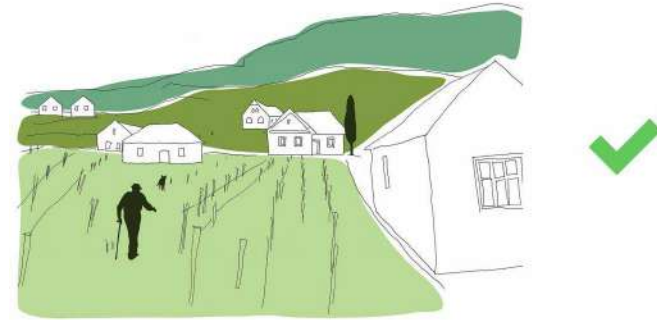
A régi szőlők (volt) zártkertek területei mára leginkább a gyümölcsstermesztés, kertművelés, helyenként szőlőművelés területei, de több helyen találunk egységesen, nagy tömbben beszántott mezőgazdasági növénytermesztésre szolgáló területeket is. A területet változatos méretű, de szabályozott telekrendszer jellemzi, oldalhatáron vagy szabadon álló, hétvégiházas/pince beépítéssel.

A lankás domboldalokról és a fő közlekedési útvonalakról, jó rálátás nyílik ezekre a területekre, így indokolt szabályozottabb, a településrész karakterének jobban megfelelő beépítés, anyaghasználat, épületmagasság előírása.

A területen a jövőben fontos a terephez való alkalmazkodás, hogy minél kevesebb földmunkát végezzünk, és az épület legmagasabb pontja is maradjon a környező táj sziluettjén belül. Kíváncs, hogy a megépülő épületek a jövőben egyszerű tömeg- és tetőforma kialakításúak legyenek. Az épületek külső felületein tájba illő, hagyományos anyagok használatával (kő, tégl, világos (fehér, drapp, vajsínű stb.) vakolat, esetleg faburkolat, fa nyílászárókkal, hagyományos cserép, esetleg fémlemez vagy természetes palafedéssel) épüljenek meg.

A területen az új épületek elhelyezése esetén kiemelten fontos szempont a terephez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

Mindezek mellett kiemelten fontos a még meglévő épületállomány, azaz a pincék megőrzése, hagyományokhoz illő felújítása.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A táj sokszínűségét adó természet közeli élőhelyek az erdők, rétek, legelők fenntartása kiemelten fontos feladat. Meg kell őrizni azok érintetlenségét. Meg kell tartani és lehetőleg növelni kell a vízfolyásokat, utakat kísérő erdősávok, ligetek területét. Törekedni kell arra, hogy az erdőterületek ne csökkenjenek.

Külterületen elsőrendű fontosságú a település táji megjelenésének védelme. Javasolt a szántók és rétek mentén a szegélyek, védőfásítások pótlása, új védőfasorok telepítése. Ezek alapvető fontosságúak a táj jellegének megőrzéséhez.

A beépítésre nem szánt területeken, különösen a védett területeken megjelenő épületek, építmények esetében törekedni kell a természetes anyagok használatára, a ríkító színhasználat kerülendő.

JÓ PÉLDÁK bemutatása: épületek, építészeti részletek

A régi, hagyományos épületek közül néhányat gondosan, az örökségi értékéhez méltóan felújítottak, ennek szép példája a tájház az Alkotmány utcában. A kortárs építészet csak elvétve jelenik meg a településen, az épületek nagy része a II. világháború utántól a 80-as, 90-es évekig épült meg. Új építésű családi házra Környebányán találtunk két jó példát.

Tájház (HV)

JÓ PÉLDÁK más településekről

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Ékes példái Környén is jól megfigyelhetők. Ezek az átmeneti - „külsőbelső” terek készülhetnek az épület anyagából vakolt formában, vagy például a nyers téglát megjelenítve. A tornác kialakítására, elhelyezkedésére is számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges. Az arányos, tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, mely erősíti a település egységes arculatát és identitását. Új épület tornáckialakításával és újszerű átgondolásával tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.

Az erkélyek kialakítására is láthatunk szép példákat a településen, mind a faluban, mind a pincesoron.

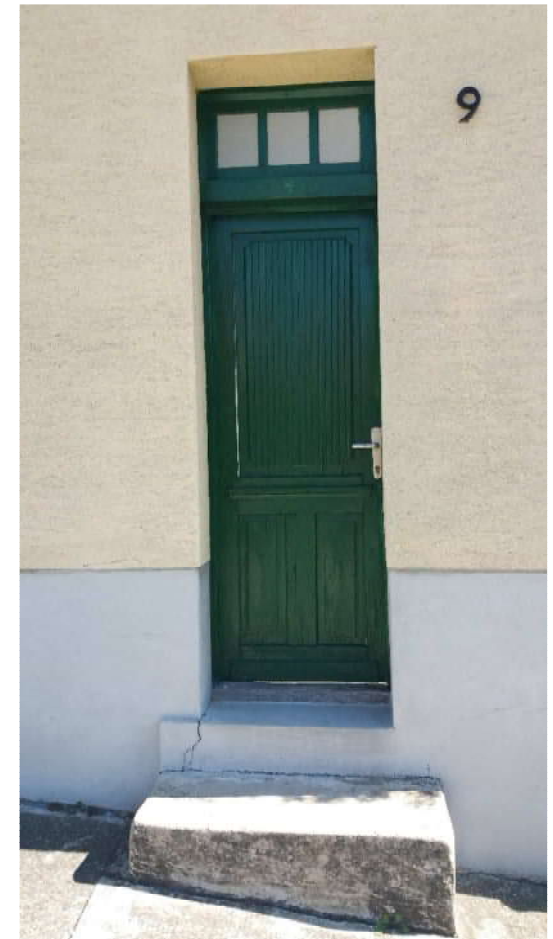

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt.

A hagyományos nyíláskialakítás a történeti településrészen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A történeti településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építéskor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet. Környén megfigyelhető továbbá a tornácból nyíló külső homlokzati ajtó, amely keskeny, nyújtott hatást kelt a felülvilágító miatt.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületeink burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön. Használjuk bátran, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképből. Környén többféle burkolat is megjelenik, a jó hangulatú vadszőlő által befutott vakolt háztól kezdve a családi ház terméső burkolatán át a faházig.

Régi Takarékszövetkezet épülete (HV)

RÉSZLETEK

Többnyire a községben lakók vagy a szemlélődő turisták sem vesznek észre értékes részleteket az egyes épületeken, pedig, ha felfelé is tekintenének, érdekes világ tárulna eléjük; díszítések, kőbabák, mintázatok, feliratok bukkannak elő, amelyek figyelemre és megőrzésre méltóak. Környén visszatérő jellegzetes elem a megemelt utcafronti attikafal, illetve a fából készült oromzatszíntés napsugaras motívummal.

UTCÁK, TEREK

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet. Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére.

A település vonalas elemei vezetik a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább e vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is.

Egy településen fontos arculati elem a növényzet különböző megjelenési formái; egy fafajból álló fasorok az utak mentén, zöldterületek, vízparti területek, ezek mind megtalálhatók Környén is.

KERÍTÉSEK

Kerítések kialakításával is elérhető az egységes, karakteres települési arculat, szép településkép, ha az adott településrészre jellemző anyagokkal, formákkal dolgozunk - de természetesen egyéni ízlésünkre formálva.

Az áttört kerítéssel alapvetően a telek területét választjuk a közterülettől, de ugyanakkor kapcsolatot is teremtünk azzal, és betekintést engedünk a szépen gondozott környezetünkre, udvarunkra, kertünkre.

Kerítések esetében is beszélhetünk hagyományos megoldásokról mind anyaghasználat, mind pedig forma, kialakítás terén; ugyanakkor érvényre juthatnak a kortárs, modern megoldások is.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A kertkapu és a gépkocsi kapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez.

Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt és a jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni. Színeknél az anyaghasználatnak megfelelően a fához a barna, szürke és a zöld árnyalatait, a kovácsoltvashoz az antracit, és a fekete színeket válasszuk.

Környén általában a robosztus kőburkolatú alaphoz, oszlopsorhoz fa vagy fém áttört kerítés társul, ebből mutatunk 3 példát.

KERTEK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt.

A hagyományos nyíláskialakítás a történeti településrészen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A történeti településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építésekor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

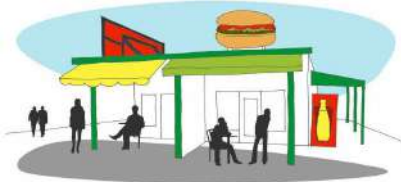
ZÖLDFELÜLETEK

JÓ PÉLDÁK bemutatása:

Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élénk a lehetőséggel?

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához.

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek, valamint a kirakatportálok is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Az igénytelen táblaerdő és a tolakodó, harsány vagy éppen elhanyagolt kirakat nem más, mint vizuális környezetszennyezés. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk.

Ne feledjük: cégtáblánál nem a méret, és nem is a mennyiség a lényeg. A hosszú távú gondolkodás az ízlésesen tervezett, igényes arculat mellett teszi le a voksot.

Az épületekre helyezett hirdetőtáblák és vitrinek, cégtáblák, cégérek, falra festett feliratok, reklámok és üzletportálok legyenek egyedi tervezésűek, melyhez grafikus vagy építész segítségét kérjük.

A cég- és hirdetőtáblák, valamint a portálok méretét, formáját, elhelyezését, döntően az épület karaktere határozza meg.

A kevesebb több elvét tartsuk szem előtt: felesleges egy szolgáltatást egyszerre megállítótáblán, fényreklámmal, cégtáblán és zászlón stb. hirdetni. Az ebbe fektetett energiát és pénzt fordítsuk egy, de egyedi tervezésű, időtálló kialakítású homlokzati felületre. Igaz ez a feliratok kialakítására, a betűtípusok, színek használatára is.

Az esztétika mellett a minőségi anyagválasztás, valamint az időjárás és az UV állóság kiemelt szempont.

Nem a méret a lényeg! A reklám ne takarja el, az épületdíszeket, tagozatokat. Adjuk meg a tiszteletet az épület nyílászáróinak, kapuinak – ne ide helyezzük el a cégtáblákat, reklámokat.

Míves, ötletes megoldású cégérek készíttessünk! Kerülendők a zárt, belülről megvilágított, esetleg villogó típusok, elegánsabb megoldás a cégér külső megvilágítása.

A portálok, kirakatszekrények méretét és elhelyezését is a homlokzattal együtt, egy egységként kell kialakítani, melyhez kérjük építész segítségét!

JÓ PÉLDÁK más településekről

IMPRESSZUM

KÖRNYE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZA TA

www.kornye.hu

2851 KÖRNYE, Alkotmány u. 2.

Telefon: 34/573-100

Polgármester: Beke László

polgarmester@kornye.hu

Főpítész: Gyárfás Henriett

SZERKESZTETTE: Tóth Csaba, Talent-Plan Kft.

SZÖVEG: Tóth Csaba, Németh Gyula, Gyárfás Henriett, Dr. Riezing Norbert, www.kornye.hu

FOTÓ: Tóth Csaba, Dr. Riezing Norbert, Gyárfás Henriett, Németh Gyula, Környe Község Önkormányzata

Katonai térképek: mapire.eu

www.kornye.hu

<http://bedo.hu/kepek/adat/kepeslap/76/0888.jpg>

<https://lh5.googleusercontent.com/p/AF1QipOm1Ju5qbpJw5cD8kHBTb2DiMCWrrj1cYm84TAu=rp>

http://vadaszlap.hu/wp-content/uploads/2015/10/nyari_ludak_CsonkaP.jpeg

<http://agrarvilag.hu/wp-content/uploads/2018/01/vadvirag-kornistarnics.jpg>

https://stipa12.files.wordpress.com/2011/03/tavaszi_herics.jpg

<https://listverse.com/wp-content/uploads/2014/05/0323.jpg>

Dr. Vácz Piroska: Konkoly Thege – Szabó-kúria építéstörténeti dokumentációja

Ajánlások ábrái: Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Tóth Csaba

talent_plan@arrabonet.hu

Környe, 2017-2018.

